

Извесе сваки дат се месецу 12 динара, на годину 6 динара, на 3 месеца 3 динара, на месец дана 1 дин. За иностранство 30 динара годишње.

БРОЈ 5

РАДНИЧКЕ НОВИНЕ

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

Два жрвња

Борбени фронт се све више рашчишћава и групише. Преговори између фузионаша и напредњака прекинути су. Напредњаци су пре неки дан казали по коју цену најниже могу ступити под ајлук код фузионаша. Фузионашком газди учинило се много, и тако су се разшири. Напредњаци су се онда понудили у службу напредњачко-либералској ортакој дружини. Сад се око тога веде преговори. Изгледа да ће се успешно свршити. На тај начин, ситуација ће бити знатно рашчишћена. Буржоазија ће наступати у изборној борби у два велика фронта: фузионаша на једној страни; самосталци, либерали и напредњаци на другој страни.

Овим је нама знатно олакшана агитација. По својим идејама и по своме раду, по својој теорији и по својој пракси, наше буржоаске партије, на жалост, стоје једна другој врло близо. То све мање бивају партије; то све више постају котерије. То се све мање бори за програм; то се све више бори за власт и хар. Па ипак, и ако по духу и раду једно, наше партије по организацији и речима су друго. Различити људи скривају исте ствари. Различити програми скривају исту политику. Различите фразе скривају иста дела. И потребан је био, с једне стране, велики напор наших агитатора, а с друге стране развијена политичка свест маса, способност за неку врсту апстракције, могућност да иза лажне форме увиде праву садржину, па да се осети тачност онога што смо ми писали и говорили. да данас све наше буржоаске партије, како оне на влади тако и оне у опозицији, сачињавају један, антинародни блок.

Данас, тај нам је посао олакшао. Данас, буржоаске партије, које једно исто мисле и осећају, на путу су и да формално, организационо постану једна целина. Оне се не морају све слити у једну партију; оне се и неће слити; али је њихова изборна коалиција, то ће рећи пуну изборна сагласност, ипак један несумњив, опипљив доказ да је тачно оно што смо ми за њих досад тврдили. Нама више није потребно да бирачима доказујемо да између буржоаских опозиционих партија нема никакве разлике, кад оне саме, својом изборном коалицијом, која се врло лако може метаморфизирати и у коалицију за владање, очигледно уверавају цео свет да је то један дух који само живи у три тела која су обележена овим именима: Јаша Продановић, Стојан Рибарац и Стојан Новаковић.

Питање је, међутим, како ће се ова коалиција одазвати на бираче тих партија. Када би било политичке принципијелности и развијенога осећања за јавне ствари, онда би ова коалиција, далеко од тога да вакансне ове мртве и полуумртве партије, најпротив била за њих гроб. Обарање фузионаша није циљ који би био довољан да оправда ову

коалицију, бар у очима онога дела опозиционих бирача који демократски мисле. С обзиром на политичке односе у Србији, ова изборна коалиција ако би имала успеха морала би се продужити у другу једну озбиљнију коалицију: у коалицију за заједничку владавину са напредњацима и либералима. А таква једна владавина била би могућна само уз концесије које би се морале дати тим двема партијама, чији су реакционарни циљеви и тежње ван сваке дискусије. То би дакле био један реакционарни блок. Могу ли се демократи, ако их уопште има у самосталским редовима, измирити с тим? А ако неће, онда, у случају фузионашкога пораза, оставају само коалиција између самосталца и фузионаша.

Али каква би логика и какав би морал могао оправдати једну коалициону владу са фузионашима која је резултат друге коалиционе борбе проплив фузионаша? И тако дакле, док би, у случају победе опозиционога блока, она прва комбинација самосталско-либералско-напредњачки кабинет — била посумњиво реакционарна, ова друга комбинација — фузионашко-самосталски кабинет — била би несумњиво неморална.

Демократска опозиција треба да бира између реакције и неморала. У једној културној земљи и са јаким политичким традицијама, ова бестидна коалиција била би слом за демократску партију која је прави, а можда и за све. Код нас, где су силна страст и жудња за влашћу, развијени не само код оних горе него у великој мери и код оних доле, ова коалиција тек може да мобилизује све бираче и да их заинтересује за борбу — зато што има изгледа да ће се дочепати власти. С друге стране, фузионаша ће потерати све што могу — да би се одржали на власти. И тако, Социјална Демократија може се лако наћи између два жрвња: између владајуће партије и коалисане буржоаске опозиције. Треба напрети све снаге и радити дан и ноћ па да не будемо самлевени!

Ако будемо дремали, проћи ћемо горе но икад. Али ако се будемо борили, проћи ћемо боље но икад, и поред оваквих изборних комбинација, у пркос њима, и, чини нам се, баш због њих!

На посао, дакле!

На дрзу руку Закашња омладина

Ових дана јубио је један гимназист свога колега, у сваји због једне колегаце. Закло га шако брзо да овај није имао кад ни да писне, шако вешто као да је учио касатски занат код Росулеа а не катехизис код неког оца Доменика или Икономија.

Прошла су она стара глупа времена када смо ми, као гимназисти V или VI разреда, читали Хекелову Природну историју постапања, Ерман-Шашијанову Историју једног француског селака, Чернишевсково Шта да се ради и смештари за ретку срећу кад негде нађу-

шкамо и ишчейкamo какав заба-чен или сакривен комадај је радикалско-социјалистичког часописа Рада или Страже... Професори су на-гањали, реакционарни министри и директори уводили полицијски и шпијунски режим по гимназијама, чаршија нас бојкотовала, штампа нас анафемисала, личерарни по-табилишта нам се подсмејали или нас са презрењем гледали: чео шаја реакционарни професорско-полицијско-књижевници айтараш окомио се као по команди на ондашњу генерацiju једноснраних и подивљалих омладинаца који не носе машне а носе опанке, који не иду у шаншу негодоказујућим гимназијским дружиштима да је српско царство пропало због дубљих разлога а не за-што што је цар Душан умро на пречак од запаљења слепог црева или од панкреаса...

И успели су. Ишчезла је сасвим шаја фела дивљих гимназиста, шаја генерација младића који су наивно изједначавали социјализам са ашеризмом, марксизм са дарвинизмом, чија је глава нема сумње често ју-штала мушна али чије је срце увек било кристал чисто, који нису имали склопних идеја али који су имали неизложебљив идеализам, који су се могли повијати према свакој јачој шерији као према вешту али који се никада нису повијали према ћудима и жељама својих професора, директора, па ни родитеља.

Њих нема више. Дошли су шрезови, за живот је способни младићи, који не знају за социјализам али знају за шовинизам, који много да су чули за Марселејзу али знају: „Ајо Арина, Арина, Арина...“ сваки шанго и кек-век у свима варацијама, који не читају ниједан партијски лист као ми некада али који чују најамене сваки подистак у Балкану и Малом Журналу, који много да знају где је Народна Скупштина али који за то знају где је сваки кафе шантан, који нају кадри да углавише име ниједног угледнијег политичара али који знају да изустимена свију лепих шамбурашица, модискиња и ајнлегерка, који не знају да беседе али умеју да се баксују, који не воде спасске добаше по гимназијским дружичама али који се бобу ногама по парковима.

То су чеда овог шовинистичког времена, у коме се проповеда јеванђелијски мажња према људима и у коме се превирање шуђег живота уздаје на скупаша највише врлине. То су чеда наше „скетишке“ уметности и књижевности, која штује младе духове поштевњањем свега што у животу вреди и која их посредно поштевише да без икаквих обзира и по сваку цену алайво грабе што више и што оштапљавају уживаша. То су чеда наше скендозне журналисте, која се сви мајом силама ушије да цео Београд претвори у Дорћол. Едном речи, то су ћачи Владислава Радникара, Михајла Ускоковића, Свете Саве и Крсте Цицварића.

Човек што се смеје,

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД

Дођите само!

Пространа плодна земљишта у новим крајевима леже пуста и необраћена; још пустија него за време Турака, јер је маса становништва побијено и исељено. Нови полицијски режим постao је несносан најважнијим Србима а камо ли мухамеданцима и Бугарацима. Исељавање само за годину дана превазишло је више годишње исељавање у Америку за време турске управе. И преје је било доста слободног земљишта за обраду, па се ипак свет морао селити у Америку и у балканске седне земље Србију и Бугарску, а сада је слободног земљишта куд и камо више па ипак је исељавање било тако нагло да су га српске власти морали силом спречавати. Српској буржоазији није свеједно хоће ли се исељавати свет или не. Она тим новим земљама не мисли погла-

вите дати слободу, која је откупљена крвљу српског народа, она од њих хоће да направи богате изворе за приход. А да би то могло бити, по требно је доста радних руку које ће од матере земље отргнути блага која она у себи крије. Њих нема: раселили су их турске а затим српске власти. — Вратите натраг бар one који су у Америци, узвикују српски капиталисти преко „Трговинског Гласника“. И питање о насељавању нових крајева доби код њих напомену: слетку то решење, да све Србе из Америке треба приволети да се врате на родну груду. Када неће они из Србије, из Војводине и из осталих српских земља, који су у неколико чули за режим у новим крајевима, они преко океана даће се лако намамити не познавајући овамочије прилике.

Очи наших родољубивих капиталиста жељују упрте у 100.000 Срба радника које је беда отерала у Америку, али које су живот и борби пре калили очесли. Ти људи поручују господи који их зове да они не могу ставити главу у јарем, па мато баш јарем од српског дрвета. У једном писму, упућеном „Трговинском Гласнику“, један од тих патриотских најакнатах радника изражава бојазан да њих који су у Америци били организоване не буду гледале сувише попреко српске власти. „Трговински Гласник“ им на то одговара да се нађа да они овамо неће садати у врсту оних социјалних праваца каквих ми већ имамо, и штампом поодавно, у нашој земљи“ (Курзив је наш. Р.Н.). Госдода око „Т. Гласника“ не штеде комплименте о одважном духу и крепкој снази тих људи који су се отиснули у далеки свет и лукаво дозивају сада ту снагу народну, тај „млади и у најлепшим годинама подмладак“, који су пре отерали сиротиња и притисак власти са рођене земље, да се врати натраг и да оргатује под једним пољичким режимом.

Не знамо да ли је нашим капиталистима познато како се тешко ти амерички радници најакнавајују понова да метну главу у јарем пошто су је већ једном извукли. Не знамо да ли су они имали прилике да виде како се ти људи често враћају натраг у Америку, па раде у фабрикама и у рудницима, немогући да подносе наш бедан политички и привредни живот — и ако су овамо дошли из најидејнијих побуда да у својој земљи живе и раде са оно неколико долара што су га муком и знојем зарадили у Америци. Па ако то не знају господи из „Трговинског Гласника“ ми их потсећамо на то и упозоравамо их да сви ти амерички радници који се, и ако се, буду вратили из Америке да наслеље нове кржеве, неће мого подесити режим у новим крајевима привредни и политички ни дана. Сви ти, нека добро упамте господи биће присталице баш онога социјалнога правца који постоји благодарећи његовом величавству капитализму и никакво њихово благожаклоност. Сви ти биће наши другови у борби за слободе у новим крајевима, сви ти могу бити једино социјалисти.

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ ЖИВОТ

Нове жртве Молоху

Пре неколико дана изнели смо мишљење сир Перси Скота о бесмислености поморског наоружања. Али то ништа не смета меродавним круговима у енглеској марији да предузимају нова оружја. Експлоатација петролеумских извора у Персији што ће је предузети енглеска држава има да служи, изјавио је Черчил, снабдевајући лађама петролеумом. Јер Черчил је, и пре него што су стручњаци дали мишљење, завео на поморским лађама употребу петролеума место угља. Енглески парламент примао је његов предлог и не мислећи о последицама. А оне тим новим земљама не мисли погла-

треба петролеума значи спаљивање нове флоте, како из техничких тако и из војних разлога.

И сам Черчил је у свом говору нагласио да једна иста лађа не може употребљавати петролеум и угљ. Лађе са петролеумским моторима морају имати сасма другу конструкцију. То су лађе којима је непотребан оцук, катарке, казан и ложачи; лађе на којима резерва ложачког материјала заузима мањи простор. То значи да остаје више простора за топове. А то и јесте сталан циљ свих усавршавања ратних бродова. Дакле бродови који се ложе петролеумом биће у надмоћности над бродовима који се ложе угљем; бродови на којима се употребљава угљ изгубиће свој значај. Сви ови огромни гвоздени колоси, на које су дати милиони и милијарде народне имовине, бациће се у старо гвожђе. Са новом помамом велике државе бациће се на грађење ратних бродова, бациће на њих нова брда злата, док једнога дана као нов технички проналазак и бодове са петролеумом не учи, неупотребљивим. Својом крвљу, народи ће и даље морати приносити жртве Молоху.

БАЛКАН

Босна и Херцеговина

— Факултетни оштаки кметова —

На једној седници Српског сабора у Сарајеву, пре неки дан, народни посланик Лазаревић направио је читаву сензацију изно

сне и Херцеговине у својој мудрој политици. И њој ће најбољи стубови режима у новим крајевима постати бегови који се већ и сада хвала српским властима и српском управом велећи да им није било боље ни под султаном. Имања која су они незаконито стекли, сада су им сигурије чувана од наших власти, а приходе са њих прибрајају нам наше власти енергичије него турске. Кад се то- ме дода наговештавање владио да ће решење аграрног питања водити рачуна о пуној накнади спахијама који их сада држе, а затим да оно неће бити на рачун државе, — онда се могу унапред замислiti злоупотребе

које ће се вршити при откупу сељака од спахија и грабеж и пљечка чикчијских имања који не буду о року давали отплате.

Факултативним откупом аграрно питање у Босни и Херцеговини није могло бити решено, стога се наша братска партија тамо заложила свом снагом да оно буде решено што пре обавезним откупом на рачун државе. На тај начин једино се може решити аграрно питање и код нас у новим крајевима.

Дајте земљу сељацима и не стварајте нове аге и бегове, после толике проливене крви народне!

Разрешени официри. Неколико резервних официра, који су за сада телесно неспособни, разрешени су од службе резервних официра.

Рад државног одбора. Данас отпочиње рад Главни државни Одбор, на постављању председника бирачких одбора, за изборе народних посланика.

Напоран рад. Делегати аустроугарске владе за преговоре о оријенталним железницама, са нашим делегатима, учинили су јуче обданични излет до Аранђеловца, па се јуче засебним возом вратили у Београд.

Напредњац о ситуацији. Главни одбор напредне странке са свима изасланицима из земље, држаће конференцију у хотел Империјалу, на којој ће донети одлуку о ме држању за изборе народних посланика. Муна овој конференцији одлучише

се са којом ће странком напредњаци споразumno изјави на изборе.

Тровљање једне старице. Анка Тацић, удова, стара 56 година, са становом у Дубровачкој улици, пописала је јуче извасну количину растворене соде и отровала се. Узрок је за сада непознат, али се мисли, да је хрјаво материјално стање.

Судар трамваја. Преисинио се десио судар трамваја пред кафаном „Бели Орао“ близу Славије. Узрок је отворена скретница, за коју је веза Савинца нашао бразом и сударио се са трамвајем који је са Калимегдана долазио. Од публике није погрећен, али су сви прозори на трамвајима полуотворени.

Нове задужбине. Потписан је указ, којим се установљавају две нове задужбине на просветне циљеве, и то г. Марка Стојановића, адв. из Београда и Ивана Станисављевића, економа из Врбовца у округу Сmederevском.

Из унутрашњости и Нове Србије

Скопљанске гробнице а не болнице

Још у мају добили смо ово писмо из Скопља које даје верну слику тамошњег прилика.

Скопље, маја 1914.

Драги Друже!

После једне кратке паузе седох ће да вам у кратким потезима о чему стање јади, болница.

Днице су тако рећи све до једног поглављу болесницима. Болесници стварају готово никакву негу. Када у јади јави за лекарску помоћ, он зове да чека читав дан па и два доје лекар да га прегледа, и шта бива: ако је већ изнемо-рон га онда шаље у болницу, а по некоме не прети баш велика преност у том моменту, он га враћа у команду, па када га буде био и оборил, он га онда прима у пралици. И онда, разуме се, треба даје несрћник да чека како што рекох по дан и два непреледан док

се г. доктор смиљује да дође у гробнице а не болнице.

Наши се држава односно буржоазија постарала да синове ове земље позове на такозвану бито-недељну вежбу, која у ствари није толико много већа, а није се пострадала да те људе и одпусти здраве као што их је примила.

Жалосно је погледати када саке вечери стиже аутомобил из Гостивара, Дебра и Тетова стаје пред болницом на 200—300 метара и ту истоварује болеснике који су већином тешко болесни. По истовару оставља их самим себи да се пострадају за даљи одлазак до болнице. Који су мало способнији да оду они одлазе, али их је већина изнемогла и тако несрћници остају на калдрми извлачењи борећи се са смртју док се неко од војника мимопролазника не смилује те их одведе односно однесе у болницу, они после чекају по 12 и више часова док лекар дође. Ономад је једа резерви-

са се служили корупцијом и потку-пљивањем у политици и плаћеном штампом у јавности. И пингвински грађани, који су високо или ниско репрезентовали новаца, велики и мали поседници, осећали су солидарност са капиталом и појимали су да њихова сигурија лежи у сигурности крупнога богатства. Због тога су они осећали религиозно страхопротивљење пред јеврејским милијардером као и пред хришћанским. У том погледу нису могли правити никакву разлику. Али су се ипак више плашили великих Јевреја које су проклињали него малих који су скакали за великом. Отуда је цела нација примила са мањим задовољством вест да је издајник био један мали Јеврејин, него да је био какав велики.

Готово нико није ни тренутка склевао да веује да је Пиро покрао осамдесет хиљада бала сена. У то се није сумњало, јер неизједна о тој афери није допуштала сумњу која се тек мора да поткрепи. Није се без основа сумњало, јер се о том свуда говорило, и јер је непrekидно говорење о једној ствари за масу исто што и доказ. У то се није сумњало јер се желело да Пиро буде крив, јер се мислило што се желело, и, најзад, јер способност сумњати врло је ретка међу људима. Мали број људи носи у себи кличу сумње, и она треба да се негује. Способност сумњати је нешто нарочито, она је нешто изабрано, филозофско, немо-

ста из XIII пуча, из Гостивара, дошао у веће аутомобилом и немогуће му је било да сам оде до болнице. Он се одвукao до најближе кафане и тамо се скљокаo у један ћошак очекујuћi да му душa изaјe, па je другo јутro на његovu сreћu јedan поднаредnik резерvista слуčajno našao na њega skoro mrтвog i onda je napredio četvorični vojnik te se ga na nosilima doneli u bolnicu, где sam ga i ja tog dana video polumrtva u bolnici na nosilima. Za G. oficire bolesne imaju svega jedno odeljeњe te su tu смештени официри помешани od svih болести, као i od zaraznih.

Ономад сам Вам јавио da је XXI пешад. пук смештен u јedan prokleti turski kazamat.

А сада Вам јављам какво је зdravlje kod vojnika toga turska. Samo se po sebi razume da njihov stanje je odgovara higijenskim uslovima zdrav život i zdravje omih koji sedu u njemu: jer je Otomanska Imperija taž kazamat spremila da tiskovača osuđenika i naša ga je država upotrebila za stanovanje naše hrabre vojske i esvernice Kosova.

Još o ulazu u sam kazamat primenjuje se smrad, i to vrlo težak smrad od mukica koja su u sredini kazamata a pored kojih su i s jedne i s druge strane zoobama smesteni vojnici. Izbog tog smrada su vrlo česta poboljšavanja vojnika a na ovom rezervistu koji su došli većinom sa čistog vazduha i odmah našljene u onaj smrad koji prouzrokuje mnoge bolesti, te se većina vojnika bolesnih iz tog kazamata upućuju u bolnizu u zarađenoj odeljeњe gde su vrlo česta slučajevi smrti.

U interisu za zdravlje ovih jadnika osuđenika — jer se ne mogu drugačije nazvati, pošto sede u osuđenim zatvoru — molim dragi države, da nastanete da se ovo nekoliko reči odštampi u našem listu. „Radničke Novine“ su zabranjene vojnimima da ih čitaju, ali oni šas zborova u povećanju učinku na zdravlje i krenu u zdravlje učinku na zdravlje.

U interisu za zdravlje ovih jadnika osuđenika — jer se ne mogu drugačije nazvati, pošto sede u osuđenim zatvoru — molim dragi države, da nastanete da se ovo nekoliko reči odštampi u našem listu. „Radničke Novine“ su zabranjene vojnimima da ih čitaju, ali oni šas zborova u povećanju učinku na zdravlje i krenu u zdravlje učinku na zdravlje.

„Komisija za ishranu III batajnica“ који сачињавају злогласни потпоручник Живојин Јакшић и поднаредник Јован Томанић, својим zršnjem službe izgleda da ide na to da vojniku educhi od hrane, ili da ih bar nauči da jedu nešto u mestu kloba čemu se име не можde dati. Taj tako назови хлеб, каку да се прави od некаког у скопљу злака, у које се мећe nešto što čovek ne može oceniti шta je. Taj назови хлеб, mali, mričko zemlja i izgorio da u njemu nema više od 3—400 grama, da je se ovom bedmom narodu. Pa ipak može se nemamo komu žaliti, jer onome komu bi se imalo prava žaliti, ovom je dobro; a da bi tim lžajnim krovopijama bilo i dalje dobro, potrebo je da mi umirimo gladi. Ali ipak i tome ne dođe kraj, jer ne može mi pod zaštitom mojne Socijalne Demokratije boriti protiv tih uformisanih hađuka, i trulog dруштva koje ih drži i hrabom hrani.

Протестујте против овог неподношљивог стања а mi ћemo вам се другом приликом јавити са сликом o ovdašnjim prijekama u kojima живи овај

Do dan danas ovom radnjom nikačka penzija još se nije počela izdavati, niti ko o njemu vodi računa. Radnička Komora ulaze na mernjerički protest protiv ovog zločina. Radničke Novine su izdane prema radničkoj klasi. U ovom rečima ima mnogo više dužine nego što se na prvi pogled čini. Buročka štampa, mariočka žužla, što je otkrov koji razdejao i razrišao veliki prolećarski organizam. Napoleon sa njom, posle nam ona ništa ne ţreba. Radničke Novine pružaju svojim čitateljima sve što jedan žurnal treba da pruži.

За избор Суда Добрих Људи на Чукарици

Radnička Komora je uputila sledeću predstavku ministru narodne privrede:

„Чукаричко радништво na свом збору од 29. маја т. г. донело је резолуцију, у којој је истакнута неопходна потреба да се и на Чукарици осније Суд Добр. Људи. Radnička Komora u прилогу под 1. приложу текст ове резолуције.

Позолом Чукаричког Суда Добр. Људи Radnička Komora izjavljuje своје жеље, па шта више и чуђење, зашто је се одсек за Социјалну Politiku izjasnio u свом званичном акту, upućenom општинском суду преко месне полициске власти, противу оснивања тога суда na Чукарици, не обзируći se ni malo na жељe i potrebe Чукаричког радништва, као na potrebu „ova“. Суда Добр. Људi u Beogradu.

Radnička Komora се нада, да ће министарство одмах тргнути натраг своје објашњење, у коме је изјављено да Суд Добр. Људи није потребан на Чукарици.

Из најсавршених видова

На црном и горном хлебу

Обвезници 3. батаљона X. пук пушке се да је код њих стање недовољиво, пажим:

„Komisija za ishranu III batajnica“ који сачињавају злогласни потпоручник Живојин Јакшић и поднаредник Јован Томанић, својим zršnjem službe izgleda da ide na to da vojniku educhi od hrane, ili da ih bar nauči da jedu nešto u mestu kloba čemu se име ne можde dati. Taj tako назови хлеб, mali, mričko zemlja i izgorio da u njemu nema više od 3—400 grama, da je se ovom bedmom narodu. Pa ipak može se nemamo komu žaliti, jer onome komu bi se imalo prava žaliti, ovom je dobro; a da bi tim lžajnim krovopijama bilo i dalje dobro, potrebo je da mi umirimo gladi. Ali ipak i tome ne dođe kraj, jer ne može mi pod zaštitom mojne Socijalne Demokratije boriti protiv tih uformisanih hađuka, i trulog dруштva koje ih drži i hrabom hrani.

Протестујте против овог неподношљивог стања а mi ћemo вам се другом приликом јавити са сликом o ovdašnjim prijekama u kojima живи овај

Napomenite li da su radnici slepi i glupi? Mislite li da su njih možda obmanuti o socijalističkoj pomoci i solidarnosti koju su oni obično osuđili, pričajući im odvratne klevete kao da neko živi od njihovih groševa. Znamo da ne osuđate koliko se osuđujete kad говорите kako „radnici idu bosne u narušama i sa načeljama“, jer nemaju zaštita da kupu obuću i odjeću. Ta one toliko godina rade kod vas da nisu mogle da zarade za delo ili za obuću, a vi pričate kako ste im prijatelji i kako im želite dobra. Znamo da

Последњи метци лесковачких фабрикаша

Пошто су исцрпљена сва средства у борби против пуне солидарности и гвоздене енергије организованих фабричних радника, лесковачки фабриканти Илић, Теокаревић и Петровић, под својим пуним потписом, оштампали су и плакете и растројили по целом Лесковцу позивајући у њима раднике и раднице, „поште и ваљење“, да се врате на рад и „да се не боје претња социјалистичких“.

Плакат је пун одвратних и бљузних неистини и клевета а до стиге врхунац последњим ставом. „Нека се нико неће претњи претњом басистичару, јер у Србији још владају закони и још сваки може од власти претњи и рода“ Ми смо збила видели да у Србији има власти која не ногони раднике силом да раде по 12—16 сати за два-три гроша наднице, које ће се ставити у службу фабрикантима противу Закона и Устава, али још не видесмо такве власти које ће да заштите слабе и експлоатисане раднике.

Колико су се господи фабриканти у гневу због отпора штрајкаша избезумили, најбоље сведоче њихове речи о томе које узрок штрајку. Иако цео свет већ зна, а нарочито радници их њихових фабрика, да су фабриканти избацили раднике са посла, они тврде како су њихови радници напустили „да би се спасле социјалистичка начела.“ Задуживши су и карактеристични они ставови који говоре о томе како радници „не смеју да долазе на рад од људи који су називaju социјалистима, а који су у самој ствари под видом социјалиста одали бесспособичношћу (држави се она талијанске изреке: слатко ли је: не радити).“ Ти људи преретеју раднике, и мушке и женске, на сваком караку и физичком силом, батијама прете им да буду ишли на рад у фабрику... Прете бојем и убиством родитељима и старајељима појединих мушких и женских радника ако их најдате — они излазе са та ко глупавим клеветама да социјалисти прете радницима штрајкачима батијама и убиствима!

Задаји је држављиво фабрикантима Текаревићу, Илићу и Петровићу пукло срце за сиротим радницима и радницима па хоће да их спасу од социјалистичке тираније! О, господи, мислите да су радници слепи и гл

(10)
М. Тимошић изјављује да жали што свом приликом није могао пренести преко ове ствари. Обавештава конгрес да је Ф. Копаре покрај савез фабричких радника.

Кад је управа била у стању да го дозна, она га је натерала да ће обавезу онакву какву Савез тражи и која може гарантовати за исплату. Савез је већ наплатио добру половину од покрајеног новца, а кад се цела сума наплати, кривац ће ипак извршити достојну казну.

Тречанин правда своје држање и говори о томе општироно.

Председник друг Павићевић пита, да ли друг Тречанин остаје при своме тврђењу да се по свима подобарима врше краје и да то Савези и централе толерирају.

Тречанин остаје при своме тврђењу.

Марјановић предлаже да се Тречанину да реч да се брани.

Тречанин се брани, наводећи разлоге. Изјављује да се на конгресу уверио да није истина оно што је казао и стога повлачи реч.

Председник пита конгрес, да ли се задовољава изјавом друга Тречаница.

Конгрес се задовољава изјавом.

Председник предлаже резолуцију о смањивању квоте на 0.05 динара.

Марјановић мисли да је предлог потпуно умесан и да је управа Гл. Р. Савеза добро промислила пре него што га је поднела.

У истом смислу је говорио и делегат савеза књиговезачких радника.

Последњи час

Убиство аустријског престолонаследника

Сарајево, 15. јуна. Нада да Фрања Фердинанд са супругом војводином Хohenbergом изјави се на аутомобилу у општинском кући ради пријема властите када је од једном бачена бомба на мишицу престолонаследника, који је бомбом одбисао и повређен.

С обзиром на ове учстале несрћне случајеве збор захтева од г. Министра Привреде, да одмах предузме најоштрије мере противу невршених закона о радњама и да смета упути привредне инспекторе да напусте своје канцеларске столове, да обилазе сва грађевинска предузећа и да врше инспекцију у друштву с представницима Савеза Грађевинарских Радника.

**

Радничка Комора спровела је ову резолуцију Министарству Народне Привреде тражећи, да се ова представка одмах узме у поступак и да се сматра као веома хитна и озбиљна. Ових 12 капиталистичких злочина несмеју остати некажњења.

Повреда радника

10.05. овог месеца у стругари Прометне Банке радио је наш друг Душан Магарашевић, електричар, радник код фирме имж. А. Ристић и комп. У 12 час. пре подне када је био радом преморен пао је са једне даске на којој је, у место на скели, стајао и радио. При паду са те даске дохватио га је каша од машине и бацио у сутерен, повређен је по глави, у обе руке, по десној нози и повређена му је кичма. Повређени је пренет у болницу и стрпан у одељење за туберкулозе.

Овај се злочин неби десио кад би послодавац узимао стручне људе за подизање скеле на овако по живот радника опасним местима. У место тога, он их још својим примедбама да споро раде гони да ови млади људи пењу се на опасна места и раде где се свакога часа може и живот изгубити.

Послодавац у тежњи за што бржим бogaћењем нема обизира према животима својих радника. За то време привредна инспекција и даље ради бирократске пислове у канцеларији Министарства Народне Привреде, у место да стално обилази предузећа и спречава убијање радника. Али које за то пита у овој земљи Србији?

Синдикални оглас

Савез берберских радника позива све берберске раднике да дођу на конференцију која ће се одржати у среду 18.05. месец у 11 часова у већ. Сви берберски радници треба неизоставно да дођу на поменуту конференцију пошто је дневни ред врло важан:

Против кнеза Вида
Драч, 14. јуна. Јуче, приликом преговора са пуковником Филипом, побуњеници су изјавили да они и даље остају при ђоме, да кнез буде Мухамеданац. Сматра се да су преговори прекинути.

Другови, читајте „Борбу“

Окружна конференција

На Тимоку

Одржана у Књажевцу 1. Јуна 1914. г.
Дискусија је завршена. Долази на дневни ред

4. О печалбарима

Референт друг Лазар Ђелић, учит. И пре ових ратова, а нарочито после њих, стање радног света овога краја је врло тешко. Из овога краја, нарочито из Заглавка, највише иде у печалбу. Жалосно је видети дечицу од 12–13 година, која свакога пролећа иде у печалбу, и то чак у Румунију, па се у јесен враћају својим кућама сва изнурена, испијена, сатрана. Маса мојих ћака, чим сврше 4 године, иде у печалбу и тамо се сатиру прековременим радом и рјавом храном. На моје питање: "Зашто иде тако мали у Румунију кад ћете у 20 и 25 години свога живота представљати само сенке живих бића", они су ми одговорили: "Па морамо, јер хлеба треба. Ако не бих отишли ми, онда би морали да иде наши очеви, а корисније је да ми идемо а они да остану код куће, јер не они боље обављати све послове код куће".

Колико света из овога округа иде у печалбу, види се из ове статистике коју сам из српских начелстава овога округа прибавио. Тако је из среза заглавскога отишло у печалбу ове године око 1500, из среза тимочкога 929 и из срезова зајечарскога и божајевачкога 2815. Дакле, из целога округа отишло је ове године у печалбу 5244 лица. Могу слободно рећи да просто нема куће из које није отишло по једно лице у печалбу — то нарочито важи за бродовите села, — а има кућа из којих је отишло по две, три па чак и четири душе. (Тако је). Цео тај свет пропада у најамном раду.

Сада срез у коме ми живимо, дакле из заглавскога, врло је сиромашан. Земља је ужасно рђава; она је оголјела, јер се шуме систематски сатиру, тако да прва већа киша сноси сав усев. Због тога је непосредни порез мали и велики број сељака немају право гласа. Могло би се рећи да, чим се два брата поделе, оба изтубе право гласа; ово нарочито важи за планинска села.

Али, шта раде драгомани? Они поробе сиротињу дајући јој новаца под интерес, па, када дође време за полазак у печалбу, они су први гospодари ових људи и плаћају им само по 20—25 динара месечно, а ређе 30 динара и више.

Референт излаже грозан положај печалбара у Румунији, износећи за све примере. Маса ћака и не враћају се из Румуније, већ тамо оставе своје кости. Зато готово нико ником не одговара. (Срамно!) Таквих случајева има доста.

Али сада настаје питање: због чега овај свет толико иде у печалбу? Он мора да иде, прво, стога што он стално осиромашава, што се пролетеришу и што не може више да живи од своје земље. Он мора да иде још и због тога што је држава штаварила на народ све веће штете. У томе се нарочито одликовају радикална партija. Ту референт износи и цифре, да би показао ко плаћа углавном порез, и те цифре су имале силен утисак на слушаоце.

На када су бурђоаске партије, а нарочито радикали, таквом привредном и пореском политиком отерали толики свет у аргатлук, онда зар није дужност свих вас да се борите заједно са рдничком класом у вароши настојнија убио га на место;

3.) 23. априла т. г. Доброта Пиперац малтерција пао је у кречану, у којој се налазио врло креч, кречана није била ни покривена;

6.) 24. априла т. г. Мића Недељковић радник на згради Нове Народне Скупштине пао је у каменом мајдану Станка Димића у Топчидру, зато што је се срушно камен од 3000 кгр. и крвицом на којој је, у место на скели, стајао и радио. При паду са те даске дохватио га је каша од машине и бацио у обе руке, по десној нози и повређена му је кичма. Повређени је пренет у болницу и стрпан у одељење за туберкулозе.

Овај се злочин неби десио кад би послодавац узимао стручне људе за подизање скеле на овако по живот радника опасним местима. У место тога, он их још својим примедбама да споро раде гони да ови млади људи пењу се на опасна места и раде где се свакога часа може и живот изгубити.

Послодавац у тежњи за што бржим бogaћењем нема обизира према животима својих радника. За то време привредна инспекција и даље ради бирократске пислове у канцеларији Министарства Народне Привреде, у место да стално обилази предузећа и спречава убијање радника. Али које за то пита у овој земљи Србији?

Друга Туцовић: Интерес сеоских маса, нарочито пролетеризованих, истоветан је са интересима радничке класе у вароши. И када бурђоаске

и кошта аренда 6 и по пр. д. по килограму, док оног јадника са периферије који које кравице, јер нема могућности да које теже говече, кошта аренда 17 ипо пр. д. по килограму.

Друга Д. Туцовић: Интерес сеоских маса, нарочито пролетеризованих, истоветан је са интересима радничке класе у вароши. И када бурђоаске

и кошта аренда 6 и по пр. д. по килограму, док оног јадника са периферије који које кравице, јер нема могућности да које теже говече, кошта аренда 17 ипо пр. д. по килограму.

Друга Д. Туцовић: Интерес сеоских маса, нарочито пролетеризованих, истоветан је са интересима радничке класе у вароши. И када бурђоаске

и кошта аренда 6 и по пр. д. по килограму, док оног јадника са периферије који које кравице, јер нема могућности да које теже говече, кошта аренда 17 ипо пр. д. по килограму.

Друга Д. Туцовић: Интерес сеоских маса, нарочито пролетеризованих, истоветан је са интересима радничке класе у вароши. И када бурђоаске

и кошта аренда 6 и по пр. д. по килограму, док оног јадника са периферије који које кравице, јер нема могућности да које теже говече, кошта аренда 17 ипо пр. д. по килограму.

Друга Д. Туцовић: Интерес сеоских маса, нарочито пролетеризованих, истоветан је са интересима радничке класе у вароши. И када бурђоаске

и кошта аренда 6 и по пр. д. по килограму, док оног јадника са периферије који које кравице, јер нема могућности да које теже говече, кошта аренда 17 ипо пр. д. по килограму.

Друга Д. Туцовић: Интерес сеоских маса, нарочито пролетеризованих, истоветан је са интересима радничке класе у вароши. И када бурђоаске

и кошта аренда 6 и по пр. д. по килограму, док оног јадника са периферије који које кравице, јер нема могућности да које теже говече, кошта аренда 17 ипо пр. д. по килограму.

Друга Д. Туцовић: Интерес сеоских маса, нарочито пролетеризованих, истоветан је са интересима радничке класе у вароши. И када бурђоаске

и кошта аренда 6 и по пр. д. по килограму, док оног јадника са периферије који које кравице, јер нема могућности да које теже говече, кошта аренда 17 ипо пр. д. по килограму.

Друга Д. Туцовић: Интерес сеоских маса, нарочито пролетеризованих, истоветан је са интересима радничке класе у вароши. И када бурђоаске

и кошта аренда 6 и по пр. д. по килограму, док оног јадника са периферије који које кравице, јер нема могућности да које теже говече, кошта аренда 17 ипо пр. д. по килограму.

Друга Д. Туцовић: Интерес сеоских маса, нарочито пролетеризованих, истоветан је са интересима радничке класе у вароши. И када бурђоаске

и кошта аренда 6 и по пр. д. по килограму, док оног јадника са периферије који које кравице, јер нема могућности да које теже говече, кошта аренда 17 ипо пр. д. по килограму.

Друга Д. Туцовић: Интерес сеоских маса, нарочито пролетеризованих, истоветан је са интересима радничке класе у вароши. И када бурђоаске

и кошта аренда 6 и по пр. д. по килограму, док оног јадника са периферије који које кравице, јер нема могућности да које теже говече, кошта аренда 17 ипо пр. д. по килограму.

Друга Д. Туцовић: Интерес сеоских маса, нарочито пролетеризованих, истоветан је са интересима радничке класе у вароши. И када бурђоаске

и кошта аренда 6 и по пр. д. по килограму, док оног јадника са периферије који које кравице, јер нема могућности да које теже говече, кошта аренда 17 ипо пр. д. по килограму.

Друга Д. Туцовић: Интерес сеоских

ШТОФОВА

Сав кројачки прибор.

ЗА МУШКА И ЖЕНСКА ОДЕЛУ

добило је у великом избору
у свима квалитетима и најмодер-
нијим дезенима

за пролетњо-летњу сезону

СТОВАРИШТЕ ШТОФА

Мијатовић, Јовановић и друг

Београд, Кнез Михајлова улица 46. — Телефон 14-57.

86.
15-15

ШТАМПАРИЈИ

М. Деспотовић — Зајечар

потребан је један слагач и један ма-
шински ученик који је провео на-
мање 2 године на занату. 204,1-3

ПОТРЕБАН ми је радник обуђар-
ски за мешовити посао.

Илија Цветковић, обуђар
Баба Вишњина ул. бр. 55.

202,1-3

ОТПЛАТИНА РАДЊА

код „ВРАЧАРЦА“

Делиградска ул. бр. 6. преко од „Славије“

Добила велики избор
мануфактурне и платнен-
ске робе а нарочито соб-
ног намештаја. Продаје са
врло ниском ценом.

131,10 10

2 шегрта

постребује ли-
марска радња

и то из унутрашњости Србије или
из новослобођених крајева; усло-
ви: 3 године учење заната. Ученик
има стан и храну, морају бити
стажар.

Јован Сремац и Син
Краљ. Срп. Двор. лимар

КОНКУРС

Фонду радника Вој. Тех. За-
вода, потребан је један добар
и стручан књиговођа са школ-
ским спремом.

Позивују се стручни канди-
дати да се са својим понудама
и потребним документима из-
воле пријавити Управи помену-
гог фонда најдаље до 30. јуна
ове године.

Плата почетна 2400 дин. год.

Управа Фонда Рад. Вој. Тех.
Завода — Крагујевац.

60

НЕ ПЛАЋА СВОЈИМ УЛА-
ГАЧИМА
око 100 дин. књижница и
а бесплатно.

ЈУГОСЛAVSKA ЦЕНТРАЛНА БАНКА
6. (Теразије) 16—25

У издању Социјалистичке Књиж-
ице су нове књиге:

К. Маркс: Револуција и Контра-
револуција у Немачкој. Цена 1 дин.
Д. Туцовић: Јединство покрета.
150 п. д.

Д. Лапчевић: За Рударе. 0,10 п. д.
Организацијама и продавцима 30%/
абат. Поруџбине се врше само за
штога или дојдатом.

4-10

ДРОГЕРИЈА „ВАРДАР“

Краља Милана ул. 70

Преко пута новог Двора

Телефон 21-70 —

Поруџбине извршује брзо и тачно.

Прва српска електрична фабрика за приређење и млевење кафе
САВЕ ЂОРЂЕВИЋА - Јерменина

Телефон 1042.

у сопственој згради

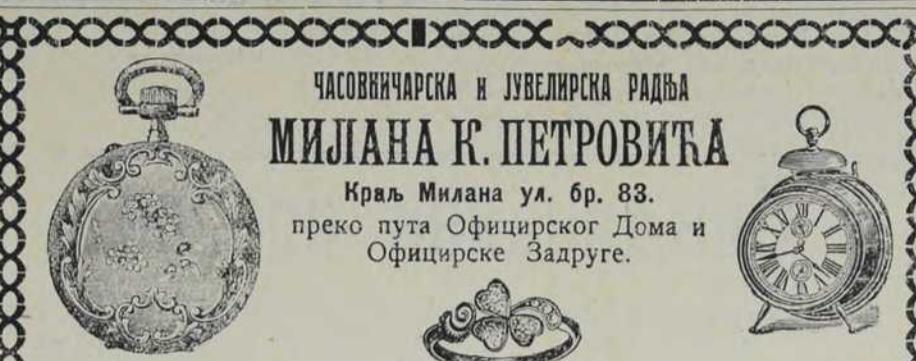
преко пута „ДВА СОНОЛА“

Скопљанска бр. 16.

Власник Чеда Миломовић српски радник.

Штампарија Саве Раденковића и Брата — Београд — Телефон 646.

Одговорни уредник Илија Стојадиновић кројачки радник.

ЧАСОВНИЧАРСКА И ЈУВЕЛИРСКА РАДЊА

МИЈАНА К. ПЕТРОВИЋА

Краљ Милана ул. бр. 83.

преко пута Официрског Дома и
Официрске Задруге.

Добила је велику партију железничких сатова са тро-
годишњом гаранцијом

Сат Етерна никл отворен Дин. 23
Сат Инвар никл затворен 38
Сат Инвар никл отворен 30
Сат Лонжин никл затворен 38
Сат Лонжин никл отворен 32
Сат никл отворен обичан са годишњом
гаранцијом од дин. 5 до 20.
Сат никл затворен са 3 капка од дин.
7 до 24.
Сат никл отворен од 8 дана навијају-
хи од дин. 9 до 12.
Сат никл затворен у 8 дана навијају-
хи од дин. 14 до 18.

Скрећем пажњу да сам добио
велики избор зидних сатова са
шлифованим стаклима и без
сваке конкуренције у цени.

Буднике од дин. 4 до 18 са
годишњом гаранцијом.

Сајцијама и златарима изве-
сан работ.

145,8—10

Има велики избор накита
у злату и сребру, дубле право
са писменом гаранцијом.
Прстен златан женски са 1 каменом
8 дин.
Прстен у разним фазонима од дин.
12 до 20.
Прстен златан са 1 дијамантом од
дин. 16 до 30.
Прстен златан са дијамантима од
дин. 36 до 70.
Минијаше од злата обичан камен од
дин. 10 до 14.
Минијаше од злата са 1 дијамантом
од дин. 40 до 90.
Златних женских ланчеза дугачких
за спрску и немачку ношњу од дин.
130 до 195.
Брезлетне златне од дин. 30 до 75.
Брезлетне златне са дијамантом од
дин. 70 до 115.
Сатова женских златних од дин. 60
до 180.
Исте ствари продајем са скромном
зарадом. Сајцијама и златарима изве-
сан работ.

Организованим радницима знатан попуст

ЗУБНИ ЛЕКАР

ХРИСТИНА ОРЛУШИЋ

израђује у свом модерно удешеном зубно лекарском и зубно
техничком атељеу све врсте вештачких зуба и вилица са и без
склидања (буприје) по најусавршенијем америчком систему,
златне круне, зубе на штифту, све врсте пломби. Хитне
оправке вештачких зуба и вилица.

Вађење зуба без бола. — Чишћење зуба.

Цене су најумереније тако да свако може своје посва-
рене и штетне по здравље зубе заменити новим.

Организованим радницима еншан појас.

Стан: Теразије „Дом Аник“ Краља Милана ул. бр. 32. или
Балканска ул. бр. 7. I. спрат.

Прима од 8—12 пре и од 2—6 по подне. Недељом од 8—12 пре подне.

Организованим радницима знатан попуст

ВАЖНО ЗА ОПАНЧАРЕ

НОВО ОТВОРЕНА КОЖАРСКА ТРГОВИНА

РАЧ Ђ МИРОЊА И ДРУГ

Краљевића Марка ул. бр. 6 Београд Сава
Телефон бр. 267.

препоручује п. потрошачима своје богато говари-
ше свију арста српских и америчких кожа
за штаву, као: Колајне, Сан. Катарина, Цеаре, Мат-
вине, Мадагаскар, Јаве, Империјала, Бистрице, Беле
биволске, разапети говеји и т. д.

Рачић Мироња и Друг

Важно за опанчаре!!

да се потпуно а јевтино снабде и
добије све

ВЕЛОСИПЕДСКЕ ДЕЛОВЕ

Нека потражи САМО

Технички биро „НЕИМАР“

инж. Т. МИЛОЈЕВИЋ и Комп.

спроју Главне Поште.

Телефон бр. 1880.

171,6—150

ВЕЛИКИ ИЗБОР

ОБУЋА

— мушких, женских и дечијих —
ЦРНИХ И У БОЈИ

из највећих светских фабрика

ПРЕПОРУЧУЈЕ

СТОВАРИШТЕ ОБУЋА

СИМИЋА И ЖИВАНОВИЋА

Београд, Кнез Михајлова ул. бр. 10.

6—10

Препоручује своје стовариште свију хемијских
препарата, овдања и страних специјалитета, као и
велики избор парфимерије.

120, 15—150

препоручује своје стовариште све
врсте кафе ყржене и მლевене која се
израђује аутомат машином.

Обраћам пажњу свима кафесијама и грађанима како
у старим тако и новим крајевима Србије.

Поруџбине примам преко поште, 5 кила франко по-
штарине. Пошиљка брза и тачна.

161,8—30

Одговорни уредник Илија Стојадиновић кројачки радник.